

# פרשת אלה הדברים התשפ"ו

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

*Shiur is sponsored by Rabbi Michael and Jeri Laxmeter  
for the refuah shleimah of their granddaughter Avigayil Sara bat Shaina Ahrona  
Shiur is sponsored By Marc Chipkin  
In memory of his father  
Bentzion ben Ze'ev Avraham HaLevi*

## 1. דברים פרק א (פרשת דברים)

(א) אלה הדברים אשר דבר משה אל-כל-ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין-פארן ובין-תפל ולבן וחרצת וני זקב: (ב) אחד עשר יום מחרב הירדן הר-שעיר עד קדש ברנע: (ג) ויהי בארבעים שנה בעשתי-עשר חודש באחד לחודש דבר משה אל-בני ישראל ככל אשר צוה ה' אתו אלהם:

(כב) ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחקורו לנו את-הארץ וישבו אתנו דבר את-הירדן אשר נעלה-בה ואת הערים אשר נבא אליהן: (כג) ויטב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט: (כד) ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד-גחל אשפל וירגלו אתה: (כה) ויקחו בידם מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר-ה' אלהינו נתן לנו: (כו) ולא אבייתם לעלת ותמרו את-פי ה' אלהיכם: (כז) ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו: (כח) אנה ונחנו עליהם אחינו המסו את-לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו ערים גדולות ובצורות בשמים וגם-בני ענקים ראינו שם: (כט) ואמר אלהם לא-תעצונו ולא-תיראון מהם: (ל) ה' אלהיכם ההלך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם: (לא) ובמדבר אשר ראית אשר נשאף ה' אלהיך כאשר ישא-איש את-בגו ככל-הדרך אשר הלכתם עד-באכם עד-המקום הזה: (לב) ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלהיכם: (לג) ההלך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחנותכם באש! לילה לראתכם בדרך אשר תלכו-בה ובענן יומם: (לד) וישמע ה' את-קול דבריכם ויקצף וישבע לאמר: (לה) אם-יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה אשר נשבעתי לתת לאבותיכם: (לו) זולתי פלב בן-יפנה הוא וראנה ולוי-אתו את-הארץ אשר דרד-בה ולבנו יען אשר מלא אתרי ה': (לז) גם-ביל התאנה ה' בגללכם לאמר גם-אתה לא-תבא שם: (לח) יהושע בן-נון העמד לפניך הוא יבא שמה אתו חזק כפי-הוא ינחילה את-ישראל: (לט) וטפכם אשר אמרתם לבן יהוה וביניכם אשר לא-יידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולקח את-תננה והם יירשוה: (מ) ואתם פנו לכם וסעו המדברה הרה ים-סוף: (מא) ומענו ותאמרו אלי חטאנו לה' אגחנו נעלה ונלחמנו ככל אשר-צונו ה' אלהינו ותחגרו איש את-כלי מלחמתו ותהינו לעלת ההרה: (מב) ויאמר ה' אלי אמר להם לא תעלו ולא-תלחמו פי איני בקרבכם ולא תנגפו לפני איביכם: (מג) ואדבר אליכם ולא שמעתם ותמרו את-פי ה' ותזדו ותעלו ההרה: (מד) ויצא האמרי הישב בהר ההוא לקראתכם וירדפו אתכם כאשר מעשינה הדברים ויכרתו אתכם בשעיר עד-חרמה: (מה) ותשבו ותבכו לפני ה' ולא-שמע ה' בקלכם ולא האזין אליכם: (מו) ותשבו בקדש ימים רבים פגמים אשר ישבתם:

## 2. רש"י דברים פרק א פסוק כב (פרשת דברים)

ותקרבון אלי כלכם - בערבוניא, ולהלן הוא אומר (דברים ה, כ - כא) ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם ותאמרו הן הראנו וגו', אותה קריבה היתה הוגנת. ילדים מכבדים את הזקנים ושלחום לפניהם, וזקנים מכבדים את הראשים ללכת לפניהם, אבל כאן, ותקרבון אלי כולכם, בערבוניא. ילדים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים:

## 3. דברים פרק ה פסוק כ - כט (פרשת ואתחנן)

(כ) ויהי כשמעכם את-הקול מתוך החושך וההר בער באש ותקרבון אלי כל-ראשי שבטיכם וזקניכם: (כא) ותאמרו הן הראנו ה' אלהינו את-כבודו ואת-גדלו ואת-קולו שמענו מתוך האש היום הזה ראינו כפי-ידבר אלהים את-האדם וחי: (כב) ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדלה הזאת אם-יספים אנחנו לשמע את-קול ה' אלהינו עוד ומתנו: (כג) כי מי כל-בשר אשר שמע קול אלהים חיים מדבר מתוך-האש כמנו ויחי: (כד) קרב אתה ושמע את כל-אשר יאמר ה' אלהינו ואתו תדבר אלינו את כל-אשר ידבר ה' אלהינו אליה ושמענו ועשינו: (כה) וישמע ה' את-קול דבריכם בדברכם אלי ויאמר ה' אלי שמעתי את-קול דברי העם הזה אשר דברו אליה היטיבו כל-אשר דברו: (כו) מי-יתן והיה לבכם זה להם ליראה אתי ולשמר את-כל-מצותי פלי-הימים למען יטב להם ולבניהם לעלם: (כז) לך אמר להם שובו לכם לאהליכם:

(כח) וְאַתָּה פֶּה עֶמֶד עֶמֶד וְאַדְבָּרָה אֵלֶיךָ אֶת כָּל־הַמִּצְוָה וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּלְמָדָם וַעֲשֵׂו בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ: (כט) וְשִׁמְרַתְּם לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲתֶכֶם לֹא תִסְרוּ יָמִין וּשְׁמָאל:

#### 4. אמת ליעקב דברים פרק א פסוק כב (פרשת דברים)

ותקרבון אלי כלכם. פירש"י וז"ל: בערבוביא כו' ילדים דוחפים את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים עכ"ל. ביאור הדבר, דאין הכוונה שטען משה להם כי יש כאן תביעה בכבוד התורה ובהלכות דרך ארץ, כי מה השייכות בין זה ובין חטא המרגלים. אלא שכאן היתה התביעה שלא באו לדבר אתו בענין המרגלים כאנשים המאמינים בהבטחת השי"ת "אל תירא ואל תחת" ורצונם רק לעשות ההשתדלות הנצרכת לזה, **אלא מכיון שבאו אליו בערבוביא ובבהלה א"כ זה מוכיח שאין הם בוטחים בהשי"ת כלל ובאמת הם מפתחים ויראים לגורלם**, וכאן הוא שהראה להם משה ששורש חטאם במרגלים היה חוסר האמונה והבטחון בה'.

#### 5. משנה מסכת סוטה פרק ט

בַּעֲקֻבוֹת מְשִׁיחָא חֲצִפָּא יִסְגָּא, וְיִקְרַי יִצְמִיר. הֲגָפֵן תַּתֵּן פְּרִיָּה וְהִינִי בִיקָר, וְהַמְלָכוֹת תִּהְפְּפוּ לְמִינּוֹת, וְאִין תּוֹכְחָה. בֵּית וַעַד יִהְיֶה לְזִנּוֹת, וְהַגְלִיל יִחְרַב, וְהַגְבֻּל יִשׁוּם, וְאַנְשֵׁי הַגְּבוּל יִסּוּבּוּ מֵעִיר לְעִיר וְלֹא יִחוּנְנוּ, וְחֻקֵּי סוֹפְרִים תִּסְרַח, וְיִרְאֵי חֹטָא יִמָּאסוּ, וְהָאֱמֶת תִּהְיֶה נִעְדָּרָת. נְעָרִים פְּנֵי זָקִנִים וְלִבֵּינוּ, זָקִנִים יַעֲמָדוּ מִפְּנֵי קִטְנִים. (מ"ה)<sup>(ז)</sup> בֶּן מִנְבֵּל אֵב, בֵּת קָמָה בְּאִמָּה, כָּלָה בְּחֻמָּתָה, אִיבֵי אִישׁ אֲנָשִׁי בֵיתוֹ. פְּנֵי הַדּוֹר כְּפָנֵי הַכֶּלֶב, הֵבֶן אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ מֵאֲבִיו. וְעַל מִי יֵשׁ לָנוּ לְהַשְׁעֵן, עַל אֲבִינוֹ שְׂבִשְׂמִים.

#### 6. במדבר פרק לב (פרשת מטות)

(א) וּמִקֵּנָהוּ רֹב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי־גָד עֲצִיּוֹם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֶה: (ב) וַיָּבֹאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר: (ג) עֲטָרוֹת וְדִבְלוֹ וַיַּעֲזֹר וַנִּמְלָה וְחֲשָׁבוֹן וְאֶלְעָלָה וַיִּשָּׁבֵם וַיָּבֹאוּ וַיִּבְעֹן: (ד) הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הָפָה ה' לִפְנֵי עֵדַת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הוּא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה: ס (ה) וַיֹּאמְרוּ אִם־מִצְאֵנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִמָּן אֶת־הָאֶרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאֶחָהּ אֶל־מַעֲבְרֵנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן: (ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי־גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הֲאֵתִיכֶם יָבֹאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה: (ז) וְלָמָּה תִּנְיָאוּן אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַבְרֵ אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם ה': (ח) כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְחִי אֲתֶם מִקְדָּשׁ בְּרָנֶע לְרָאוֹת אֶת־הָאֶרֶץ: (ט) וַיַּעֲלֹ עַד־גִּחַל אֲשָׁפּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת־הָאֶרֶץ וַיִּנְיָאוּ אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבַלְתִּיבֹא אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם ה': (י) וַיִּתְּרֵ־אָף ה' בְּיוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר: (יא) אִם־יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרִים מִכּוֹן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלִמְעָלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָהֶם לִיְצַחֵק וְלִיעֲקֹב כִּי לֹא־מִלְאוּ אֲחֵרִי: (יב) בִּלְתִּי כָלֵב בֶּן־יִפְנֶה הַקִּנְיָזִי וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן כִּי מִלְאוּ אֲחֵרֵי ה': (יג) וַיִּתְּרֵ־אָף ה' בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּתֵם כָּל־הַדּוֹר הָרַע בְּעֵינֵי ה': (יד) וְהִנֵּה קִמַּתְּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לִסְפוֹת עוֹד עַל תְּרוֹן אֶת־הָ' אֶל־יִשְׂרָאֵל: (טו) כִּי תִשׁוּבוּן מֵאֲחֵרֵי וַיִּסַּף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשַׁחַתְּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה: ס (טז) וַיִּגָּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדֻלַּת צֵאן נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ פֹה וְעָרִים לְטַפְנוּ: (יז) וַאֲנַחְנוּ נַחֲלִיץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֵנָם אֶל־מִקְוָמָם וַיִּשָּׁב טַפְנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יִשְׁבֵּי הָאֶרֶץ: (יח) לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתִינוּ עַד הַתַּנְחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ: (יט) כִּי לֹא נִחַלְתֶּם אִתְּם מֵעַבְרֵ לִירְדֵן וְהִלָּאָה כִּי בָּאָה נַחֲלָתְנוּ אֵלֵינוּ מֵעַבְרֵ הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה: פ ... (כח) וַיִּצְוּ לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֲלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן וְאֶת־רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּשְׁטוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם־יַעֲבֹרוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי־רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן פְּלִחְלוּץ לְמִלְחָמָה לִפְנֵי ה' וְנִכְבְּשָׁה הָאֶרֶץ לִפְנֵיכֶם וַיִּמָּתֵם לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֶחָהּ: (ל) וְאִם־לֹא יַעֲבֹרוּ חַלּוּצִים אִתְּכֶם וַנֹּאחֲזֵנוּ בְּחֻקְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (לא) וַיַּעֲזֹ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל־עַבְדֶּיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה: (לב) גָּחַנוּ נַעֲבֹר חַלּוּצִים לִפְנֵי ה' אֶרֶץ כְּנָעַן וְאִתְּנוּ אֶחָת נַחֲלָתְנוּ מֵעַבְרֵ לִירְדֵן: (לג) וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי־גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצִי שְׂבִטוֹ מִנְּשֵׂה בְּיִיזָסָף אֶת־מַמְלַכְתָּ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת־מַמְלַכְתָּ עֹג מֶלֶךְ הַכְּנָעַן הָאֶרֶץ לְעֹרִיָּהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאֶרֶץ סָבִיב: ... (לט) וַיִּלְכוּ בְנֵי מְכִיר בְּיִיזָסָף מִנְּשֵׂה גִלְעָד וַיִּלְכְּדוּ וַיִּזְרְשׁ אֶת־הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר־בָּה: (מ) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־הַגִּלְעָד לְמְכִיר בְּיִיזָסָף וַיִּשָּׁב בָּה: (מא) וַיֹּאִיר בְּיִיזָסָף הַלֵּךְ וַיִּלְכְּדוּ אֶת־סוּחַתִּיהֶם וַיִּקְרָא אֶתְּהֶן סוּחַת יֹאִיר: (מב) וַנִּבְחַ הַלֵּךְ וַיִּלְכְּדוּ אֶת־קִנְיָת וְאֶת־בְּנֵיתֶיהָ וַיִּקְרָא לָהּ נִבְחַ בְּשֵׁמוֹ: פ

#### 7. רמב"ן במדבר פרק כא פסוק כא (פרשת חקת)

וישלח ישראל מלאכים אל סיחון וגו', אעברה בארצך - אף על פי שלא נצטוו לשלוח להם לשלום פתחו להם בשלום, לשון רש"י. ועוד אבאר בע"ה במקומו (דברים כ י) כי בכל האומות נצטוו לפתוח להם לשלום, חוץ מעמון ומואב. אבל באמת מה שאמר לו "אעברה בארצך" זה היה משה עושה מעצמו דרך פיוס, כי ארץ סיחון ועוג ירושתם של ישראל היתה כי לאמורי היא, והיה מן הדין שאם יענו שלום ופתחו להם שיהיה כל העם הנמצא בה להם למס ועבדום. אבל משה היה יודע כי ישראל עתה לא יכבשו כל עשרה עממים, והיה חפץ שיהיה כל כבושם מעבר לירדן והלאה, שיהיה

מושבים יחד, ושהיא הארץ הטובה אשר היא זבת חלב ודבש, הלא תראה שאם לא בקשוהו ממנו בני גד ובני ראובן לא היה מניח שם אדם אלא שתהיה לחרבה. וכן שנוי בספרי (תבא רצט) לתת לך, פרט לעבר הירדן שנטלת מעצמך, ועוד אמרו רבותינו (במדב"ר ז ח) בעשר קדושות, שאין עבר הירדן ראוי לבית המקדש ולשכון השכינה, וכן נראה בכתוב שאמר (יהושע כב יט) ואך אם טמאה ארץ אחזתכם וגו'. ולא שלחו אל עוג דברי שלום, כי הוא כאשר ראה כי הכו את סיחון יצא לקראתם למלחמה:

#### 8. במדבר פרק טז פסוק א - ב (פרשת קרח)

(א) וַיִּקַּח קָרַח בֶּן־יִצְחָק בֶּן־קֵהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיָּאָב וְאוֹן בֶּן־פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן: (ב) וַיִּקְלְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאִתִּים נָשִׂאִי עֵדָה קִרְאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי־שָׁם:

#### 9. ריב"א במדבר פרק טז פסוק ב (פרשת קרח)

ואמנם פי' דרובם משבט ראובן:

#### 10. העמק דבר במדבר פרק לב פסוק ה (פרשת מטות)

לעבדיך לאחזה. שאם לא היה ניתן עבר הירדן לבני ראובן ובני גד, היה מתחלק ארץ ישראל ליי"ב חלקים, וכל שבט היה לו איזה חלק בעבר הירדן בשביל מרעה, והמה בקשו שתתחלק עבר הירדן אך להם, ואם כן אין להם לילך עתה עוד למלחמה:

#### 11. במדבר פרק יג פסוק טז (פרשת שלח)

(טז) אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה בֶּן־נּוּן יְהוֹשֻׁעַ:

#### 12. שמות פרק יז פסוק ט - טז (פרשת בשלח)

(ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר־לָנוּ אַנְשִׁים וְצֵא הִלָּחֵם בְּעַמְלֶק מִחֹר אֲנָכִי נֹצֵב עַל־רֹאשׁ הַגְּבֻעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי: (י) וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כְּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֵם בְּעַמְלֶק וּמִשָּׁה אֶהְיֶה וְחֹר וְעָלוּ רֹאשׁ הַגְּבֻעָה: (יא) וְהָיָה כְּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבֹּר יִשְׂרָאֵל וְכְאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבֹּר עַמְלֶק: (יב) וַיָּדִי מִשָּׁה כְּבָדִים וַיִּקְחוּ־אֶבֶן וַיַּעֲשִׂימוּ תַּחְתּוֹ וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ וְחֹר וְתַמְכוּ בְּיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה עַד־בֹּא הַשָּׁמֶשׁ: (יג) וַיִּחַלֵּשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עַמְלֶק וְאֶת־עַמּוֹ לִפְי־חֲרָב: פ (יד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכְרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׁים בְּאָזְנִי יְהוֹשֻׁעַ כִּי־מָחָד אֶמְחֶה אֶת־זִכְרָם עַמְלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם: (טו) וַיִּכֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ה'וֹ נָסִי: (טז) וַיֹּאמֶר כִּי־יִדַּל עַל־כֶּסֶל הָיָה מִלְחָמָה לָהּ בְּעַמְלֶק מִדֹּר דָּר:

#### 13. בראשית פרק נ פסוק כד - כו (פרשת ויחי)

(כד) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו אֲנָכִי מֵת וְאֱלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד אֶתְכֶם וְהַעֲלֶה אֶתְכֶם מִן־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֵיכֶם לֵיפְתָח וְלִיעָקֹב: (כה) וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת־בְּנָי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלֶתֶם אֶת־עַצְמוֹתַי מִזֶּה: (כו) וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן־מָאָה וָעֶשְׂרִי שָׁנִים וַיַּחַנְטוּ אֹתוֹ וַיִּישֵׂם בָּאָרוֹן בְּמִצְרַיִם:

#### 14. שמות פרק יג פסוק יט (פרשת בשלח)

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבַּע הַשָּׁפִיעַ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת־עַצְמוֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם:

#### 15. במדבר פרק כז פסוק א - ז (פרשת פינחס)

(א) וּתְקַרְבֵנָה בָּנוֹת צִלְפָּחֵד בִּן־חֲפֹר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מְכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בָּנוֹתַי מִחֲלָה נָעָה וְחַגְלָה וּמִלְכָּה וְתַרְזָּה: (ב) וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלִפְנֵי אֱלֻעָזָר הַכֹּהֵן וּלִפְנֵי הַנָּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פָּתַח אֱהִל־מוֹעֵד לֵאמֹר: (ג) אֲבִינֹ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעֲדִים עֲלֶיהָ בַּעֲדַת־קָרַח כִּי־בִחַטָּאוּ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ: (ד) לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אֲבִינֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנַהֲלֵנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אֶתִּי אֲבִינֹ: (ה) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי ה': פ רביעי (ו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ז) כֹּן בָּנוֹת צִלְפָּחֵד דְּבָרְתָן נָתַן תַּתָּן לָהֶם אַחֲזָה נָחֳלָה בְּתוֹךְ אֶתִּי אֲבִיָּהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:

#### 16. בראשית פרק לז פסוק ה - י (פרשת וישב)

(ה) וַיִּחַלֵּם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגֵּד לְאֶחָיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא אֹתוֹ: (ו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ־נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתִּי: (ז) וְהִנֵּה אֲנִי חֹלֵם מֵאֲלֹהִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי וְגַם־נִצָּבָה וְהִנֵּה תִסְבֵּינָה אֲלַמְתִּיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָן לְאַלְמְתִּי: (ח) וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֲחָיו הַמִּלֹּךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־מִשׁוּל תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא אֹתוֹ עַל־חֲלֻמְתּוֹ וְעַל־דְּבָרָיו: (ט) וַיִּחַלֵּם עוֹד חֲלוֹם אֶחָד וַיּוֹסְפוּ אֹתוֹ לְאֶחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֻמְתִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשָּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עֶשְׂרִי כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי: (י) וַיּוֹסְפוּ אֶל־אֲבִיו וְאֶל־אֶחָיו וַיַּגִּיעֲרֻבוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתָּ הִבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאִמִּי וְאֶחָיו לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אֶרְצָה:

## 17. בראשית פרק כח פסוק יב (פרשת ויצא)

וַיִּחְלֶם וַהֲנֶה סֹלֶם מִצֵּב אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מִזֵּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וַהֲנֶה מִלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלֵים וְיֹרְדִים בּוֹ:

## 18. חמש דרשות הגר"ד ע"י 20

מה, באמת, גזל את מנוחתו של יוסף? סוף-סוף הלא אמרו חז"ל, אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו". מה חיפש יוסף, אל מה הוא שאף? מה החזות שהטרידה אותו? רגש בלתי ברור של חוסר ביטחון הפחיד אותו... מה היה חוסר הביטחון שלו? יוסף של החומש לא היה בטוח, כי וישב יעקב בארץ מגורי אביו" יתמיד לאורך ימים. באוזניו צלצלו תמיד המילים כי גר יהיה זרעך". הוא ראה את עצמו ואת אחיו בסביבה זרה, רחוק מארץ כנען, במצב חדש ובתנאי-חיים חדשים. הוא ראה בחלומו והנה אנחנו מאלמים אלומים" אין אנו כבר בארץ כנען, בארץ מצרים אנחנו, ממילא אין לנו עוד אפשרות להיות רועי צאן: משולבים אנו בתוך משק חדש, עם צורות חיים חדשות, מידות וחוקים; אי-אפשר יהיה עוד להתפרנס ממרעה צאן. על בני-יעקב יהיה ללמוד מלאכות חדשות, כחקלאות, אמנות הבניה, חרושת אבן, חרושת עץ, מוצרי זהב, כסף ונחושת, שיתאימו לתנאים החדשים. יוצא, איפא, כי הוא חלם על תוכנית חדשה בה תוכל אחדות המשפחה להישמר גם במרחקים, אשר בורא העולם יפיצם שם. הוא חשב כל הזמן איך להבטיח את המשכה של מסורת אברהם בתוך כלכלה חדשה ובתוך ציביליזציה חדשה. האחים לא הבינוהו, מכיוון שהם הסתכלו על העתיד כהמשכו של ההווה. את כל הבעיות הם ראו במסגרת של החיים בארץ כנען, בארץ מגורי אביהם. בסביבה הוותיקה, בעיר האבות הביתית, לא היו זקוקים לתוכניות חדשות ולא היה להם צורך בשיטות כלכליות אחרות.

## 19. במדבר פרק יד פסוק ד - ט (פרשת שלח)

(ד) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אֶחָיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֹבָה מִצְרַיִם: (ה) וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וַאֲהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קְהַל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ו) וַיְהִי שֶׁעַתָּה בֹנֵנוּ וְכָלֵב בֶּן-נִפְתָּה מִן-הַתַּרְיִם אֶת-הָאָרֶץ קָרָעוּ בְּגָדֵיהֶם: (ז) וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד: שְׁלִישִׁי (ח) אִם-חֲפָצִים בָּנוּ ה' וְהָבִיָּא אֶתֵּנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אָרֶץ אֲשֶׁר-הִיא זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ: (ט) אַךְ בָּה' אֱלֹהֵינוּ אֶת-תִּירְאוֹ אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי לֹחֲמֵנוּ הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלֵיהֶם וְהָ אֶתֵּנוּ אֶל-תִּירְאָם:

## 20. בראשית פרק ל פסוק כג - כד (פרשת ויצא)

(כג) וַתֵּהָר וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר אֶסָּף אֱלֹהִים אֶת-חֲרָפָתִי: (כד) וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ יוֹסֵף לֵאמֹר יִסָּף ה' לִי בֶן אַחֵר:

## 21. בראשית פרק כא פסוק א - ו (פרשת וירא)

(א) וְה' פָּקַד אֶת-שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר: (ב) וַתֵּהָר וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּן לִזְמַנּוֹ לְמוֹעֵד אֲשֶׁר-דִּבֶּר אֵתוֹ אֱלֹהִים: (ג) וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת-שֵׁם-בְנוֹ הַזֶּה לֵדָוִד לֵאמֹר אֲשֶׁר-יִלְדָה-לּוֹ שָׂרָה יִצְחָק: (ד) וַיִּמָּל אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן-שָׁמֹנֶת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֵתוֹ אֱלֹהִים: (ה) וַאֲבָרָהָם בֶּן-מֵאֵת שָׁנָה בָּהֵגֶלֶד לוֹ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ: (ו) וַתֹּאמֶר שָׂרָה צָחֵק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כְּלִי-הַשְּׂמֵעַ יִצְחָק-לִי:

## 22. במדבר פרק יד פסוק א (פרשת שלח)

וַתִּשָּׂא כָל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בְּלִילָה הַהִוא:

## 23. איכה פרק א פסוק ב

כָּלֹ תִבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָהּ עַל גְּחִיָּה אֵין-לָהּ מִנְחָם מִכָּל-אֹהֲבֶיהָ כְּלִירָעִיָּה בְּגָדוֹ כִּהְיָה לָהּ לְאִיָּבִים: ס

## 24. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קד עמוד ב

איכה א'ב' כָּלֹ תִבְכֶּה בְּלִילָה שְׁתֵּי בְּכִיּוֹת הִלְלוּ לָמָּה אָמַר רַבִּי רַבִּי יוֹחָנָן אֶחָד עַל מִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן וְאֶחָד עַל מִקְדָּשׁ שֵׁנִי בְּלִילָה עַל עֶסְקֵי לִילָה שְׁנָאֵמַר במדבר י"ד: וַתִּשָּׂא כָל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בְּלִילָה הַהִוא. אָמַר רַבִּי רַבִּי יוֹחָנָן אוֹתוֹ (הַיּוֹם) <sup>מסורת הש"ס</sup> הַלִּילָה לִיל תַּשְׁעָה בָּאָב הָיָה אָמַר לָהֶן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל אֶתֵּם בְּכִיתֶם בְּכִיָּה שֶׁל חֲנַם וְנָאִי אָקֻבַּע לָכֶם בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת.

## 25. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יד עמוד א

אָמַר רַבִּי יוֹנָה אָמַר רַבִּי זִירָא: כָּל הַלֵּן שִׁבְעַת יָמִים בְּלֹא חֵלּוּם נִקְרָא רַע, שְׁנָאֵמַר: "וַיִּשְׁבַּע יִלְיָן בַּל יִפְקַד רַע" (משלי י"ט:כ"ג), אַל תִּקְרִי "שִׁבְעַת" אֶלָּא שִׁבְעַת.

## 26. תהלים פרק קכו פסוק א - ג

(א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב ה' אֶת-שִׁיבַת צִיּוֹן הֵלִינוּ כְּחֻלָּמִים: (ב) אֲזַי יִמְלֹא שְׁחֹק פִּינוֹ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִגְהָ אֲזַי יֹאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם-אֱלֹהֵי: (ג) הַגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הֵינּוּ שְׂמֵחִים: